

RAZPRAVA POGOVOR Z MINISTROM O POPLAVNI SANACIJI

Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, 19. september 2024, 18:00 do 20:00,
pritlični prostori ZAPS – Hiša arhitekture, Vegova 8, Ljubljana

posvet v obliki Zbora ZAPS

Uvodni prispevek na zboru: g. Jože Novak, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Udeleženci (skupaj 32): Dušan Blatnik, Mika Cimolini, Ilka Čerpes, Jernej Červek, Marko Fatur, Rok Fazarinc, Slavko Gabrovšek, Pavel Gantar, Lidija Hajnrihar, Jure Henigsman, Sergej Hiti, Andy Hrovatin, Lenka Kavčič, Leon Kobetič, Alenka Korenjak, Tomaž Krištof, Špela Lakota Jerinček, Andrej Likar, Žiga Likar, Darja Matjašec, Timotej Mišič, Jože Novak, Alenka Padežnik, Saša Piano, Andrej Pogačnik, Dejan Prebil, Jernej Prijon, Barbara Radovan, Črtomir Remec, Maja Simoneti, Mima Suhadolc, Petra Vertelj Nared

Povzetek misli zbora: UO ZAPS

Projekt Zbori ZAPS je sofinanciran s strani Ministrstva za naravne vire in prostor.

POVZETEK

Z devetim Zborom ZAPS, smo začeli drugo sezono srečanj in se vrnili k sanaciji poplav, s katero smo jeseni 2023 tudi začeli organizacijo Zborov ZAPS. Leto dni po poplavah, ki so poleti 2023 prizadele velik del Slovenije, je interventna sanacija v veliki meri končana. MNVP je spomladi letos predstavil [Program za sanacijo škode po poplavah do 2028](#). Namen Zbora ZAPS je bil tokrat osvetliti dolgoročno strategijo obvladovanja poplavne ogroženosti.

V uvodnem prispevku je minister Jože Novak na kratko predstavil izvedene sanacijske ukrepe in poudaril, da je nastopil čas za prehod v fazo dolgoročneje sanacije, pri čemer je izpostavil dva ključna dela: načrtovanje, kjer bodo potrebne prilagoditve načrtov in projektov na nova dejstva, in dolgoročneje strateško prilagajanje naselij na spreminjajoče se pogoje v okolju. Podnebne spremembe je predstavil kot realnost, ki zahteva drugačen pristop k načrtovanju in upravljanju prostora. Opozoril je na to, da prekomerne pozidave določenih območij predstavljajo velika tveganja zaradi predvidenih povečanih intenzivnosti in količin padavin. Več pozornosti bo zato po njegovi oceni treba nameniti trajnostnemu razvoju dejavnosti v prostoru, nadgraditi obstoječe smernice in razmisliti o re-urbanizaciji ter v skrajnih primerih morda celo opustitvi nekaterih poseljenih območij. Pozval je k boljšemu sodelovanju med strokami in strokovnjaki pri prostorskem načrtovanju in projektiranju in pojasnil svoje videnje problemov, s katerimi se je država v teh postopkih soočala do sedaj. Izpostavil je pomen kvalitetnega prostorskega in inženirskega načrtovanja in dobro pripravljenih projektov, s čimer se je s kritiko obrnil tudi na prisotne predstavnike obeh zbornic.

Razprava je osvetlila številne izzive, s katerimi se soočajo strokovnjaki na področju prostorskega načrtovanja in projektiranja, sanacije vodotokov in reševanja težav, povezanih z naravnimi nesrečami. Udeleženci so poudarili, da trenutni pristopi k organizaciji in izvedbi potrebnih del in nalog niso zadostni, saj se soočajo s problemi, kot so pomanjkanje celovitega pristopa k sanaciji, razdrobljenost nalog med občinami in državo, pomanjkljive projektne naloge in izhodiščni podatki ter neustrezna finančna podpora za izvedbo ključnih projektov. Izpostavljeno je bilo, da imajo strokovnjaki dovolj potrebnega znanja in da je na razpolago veliko ustreznih strokovnjakov, da pa bi morala država znati strokovnjake bolj učinkovito angažirati ter motivirati za sodelovanje pri razvoju strateških in izvedbenih rešitev.

Kot pogosta težava sta bila omenjena parcialno reševanje problemov in izvajanje le delnih rešitev ter dejstvo, da občine zaradi omejenih sredstev izberejo najcenejše rešitve, kar kasneje sproža dodatne stroške zaradi pomanjkljive kakovosti izvedbe. Razprava je ponovno osvetlila pomen političnih odločitev pri prostorskem načrtovanju na lokalni ravni in dejstvo, da v praksi prepogosto prevladajo kratkoročni lastniški interesi, ki ne upoštevajo dolgoročnih posledic za skupnost in okolje. Politika in pritiski kapitala (lastništva zemljišč) pogosto vodijo tako v problematične posege v prostor kot v naročanje slabo opredeljenih del in nalog, ki vodijo k hitrim in poceni rešitvam, te pa ne zadoščajo strokovnim standardom in zahtevam.

Težave se kažejo že pri naročanju projektov. Stanje se dodatno zapleta zaradi dolgoletnega zanemarjanja področja upravljanja voda in pomanjkanja dolgoročno naravnane interdisciplinarnega delovanja v načrtovanju in upravljanju prostora, kar skupaj z investicijsko naravnano razvojno politiko vodi v osredotočenost sistema in akterjev na posamezne posege in ukrepe namesto na celovite rešitve. Trideset let sproščanja pregledno načrtovanih režimov vodenja in izvajanja prostorskega razvoja se danes odraža v slabi pripravljenosti stanja, urejanja in rabe prostora ter družbe na podnebne spremembe in naraščajoča tveganja poplav. Na področju urejanja voda so udeleženci izpostavili velik problem odsotnosti celovitih načrtov, ki bi zajemali širše območje posameznih porečij in lokalne rešitve smiselno vpenjali v urejanje vodotokov. Tudi pomanjkanje vhodnih podatkov za ustrezno strokovno podprto načrtovanje je

bilo prepoznano kot ena od velikih ovir za bolj natančno in strokovno izvedbo celovitih in dobrih projektov urejanja voda.

V zvezi s poplavami je bil izpostavljen tudi problem pomanjkanja enotnih strokovnih smernic, kar vodi v nekonsistentne pristope pri načrtovanju sanacijskih projektov. Udeleženci so pozvali k vzpostavitvi jasnih tehničnih smernic, ki bi opredelile sanacijo hudournikov, dimenzioniranje mostov in propustov ter sanacijo plazov. Te smernice bi omogočile bolj dosledno izvajanje projektov in preprečile, da bi se napake iz preteklosti ponavljale.

Udeleženci so poudarili, da je stroke »dovolj«, ključno pa je medsebojno sodelovanje. Glede kritike na račun kvalitete izdelane projektne dokumentacije je bil s strani ZAPS ponovljen poziv, da naj se primeri nekvalitetno izdelane dokumentacije prijavijo na zbornico, kjer se lahko zahteva izvedba izrednega strokovnega nadzora.

Glede nadaljevanja izvajanja ukrepov za izboljšanje poplavne varnosti je bila izpostavljena skrb, kako bodo porabljena sredstva v višini preko milijarde evrov, ki so jim namenjena. Ob izvajanju intervencijskih ukrepov so se pokazali tudi problemi javnega naročanja – nekvalitetne projektne naloge, majhnost mnogih občin, da bi lahko vodile kvalitetne postopke javnega naročanja, in problem uporabe evropskih sredstev, katerih poraba ima strogo časovno dinamiko, ki praviloma onemogoča uporabo določenih dolgotrajnejših ukrepov načrtovanja in zemljiške politike.

V razpravi je bil ponovno večkrat izpostavljen pomen prostorskega načrtovanja kot edine znane systemske rešitve za celovito in povezano urejanje prostora ter problem, da danes namesto prostorskega načrtovanja v prostoru vse bolj prevladujejo parcialne rešitve. Postavljena je bila tudi ocena, da smo kot družba v Sloveniji res dobri v interventnem odzivanju na nesreče, v primeru poplav se je to, enako kot leto prej v primeru požara na Krasu, pokazalo predvsem skozi delo civilne zaščite in gasilcev, bistveno slabše pa smo povezani in vsestransko učinkoviti na sistemski (strateško in prostorsko načrtovanje) in praktični (gradnja in upravljanje) ravni. Poplave so eden najbolj očitnih problemov, ki ga je potrebno reševati na nivoju države (mednarodno in nacionalno) in regij, ker vodotoki tečejo preko administrativnih meja in trenutni sistem prostorskega načrtovanja očitno ne uspe dovolj učinkovito in celovito odgovarjati na problematiko.

V tem kontekstu je bilo tudi izpostavljeno, da trenutno niti ni zares jasno, katera delovna telesa vse v državi organizirano delujejo na področju sanacije poplav in urejanja vodotokov, na kakšen način in kako se povezujejo med sabo ter predvsem s sistemskimi službami na tem področju.

Ponovno je bila izpostavljena potreba po pripravi nove prostorske politike kot strateškega dokumenta, ki lahko sproži strateške procese povezovanja in sodelovanja v urejanju prostora na najvišji ravni in vodi v postopno preobrazbo sistema načrtovanja in upravljanja prostora v skladu s podnebnimi spremembami in drugimi izzivi prihodnosti.

Večkrat je bilo povedano, da je slovenski sistem prostorskega načrtovanja razpadel in da prostorsko načrtovanje v realnosti izvorne pristojnosti tako številnih majhnih občin ne more učinkovito delovati kot tržno organizirana dejavnost. Ponovno je bila, kot se je na Zborih ZAPS že velikokrat poudarjalo, izpostavljena ključna vloga države. Področje prostorskega načrtovanja (regulacija rabe prostora) bi moralo biti javna služba in ne domena zasebnega sektorja.

Opozorjeno je bilo na problem nerazumevanja pomena prostorskega načrtovanja, ki se kaže tudi v tem, da se MNVP dojema kot enega od sektorjev in ne kot ključnega akterja, ki celovito vodi razvoj in izvajanje prostorske politike. Prostorska zakonodaja, državni prostorski organi in službe naj bi delovali kot centralna struktura in stičišče za usklajevanje in izvajanje interesov v prostoru. Stalno spreminjanje zakonodaje in iskanje rešitev za posamezne vrste posegov s

pomočjo novih zakonov (npr. lex magna) in zakonodaje z drugih področij udeleženci vidijo kot dodaten problem in slabšanje pogojev za pregledno, odgovorno (trajnostno) in učinkovito prostorsko načrtovanje. Zato stroka poziva k stabilnemu pravnemu okvirju, ki bo omogočil osredotočanje na vsebino, ne toliko na tehnična pravila ali obliko dokumentacije.

RAZPRAVA – IZBOR MISLI

V razpravi smo udeležene pozvali, da naj svoje misli oblikujejo glede na tri izpostavljene vidike: kakšni so problemi (označeno z rdečo), katere so možne rešitve (označeno z zeleno) in kakšna je vloga ZAPS pri tem (označeno z modro). Nekaj od izrečenih misli kaj so problemi, kaj so možne rešitve in kaj lahko naredi pri tem ZAPS:

Kakšni so problemi?

Kakšne so možne rešitve?

Kakšna je lahko vloga ZAPS?

opravljenega je le 10 % dela	vprašanje do katere mere je družba sposobna urejati vodotoke	zaostrilo se bo načrtovanje građenj na poplavljenem območju	pogrešamo prispevek strokovnjakov pri delu za naprej	še vedno betoniramo struge, ker je to najbolj trajna rešitev
kot se je načrtovalo, se ne more več naprej	v Piranu se bo gladina dvignila za 70 cm, pritličja morajo ostati prazna	arhitekti in krajinski arhitekti naj potrkajo na prava vrata	skrbi me da bo 1,4 milijarde evrov za obnovo povodij napačno porabljenih	kako boste izboljšali kulturo projektov
narava ne pozna poplav temveč nizek in visok vodostaj, vodam smo odvzeli prostor	na starih zemljevidih se vidi kako se je poselitve približevala reki	pri načrtovanju sanacij je pomembna celovitost, parcialne rešitve, intervencije niso dobre	naš načrt namenske rabe prostora ni dober	projekti so pomanjkljivi, 70 % zavrženih
škoda v prvem koraku 2,3 milijarde, skupna škoda preko 3 milijarde	za cca 100.000 eur je že sprojektiranega	še sedaj delamo strategijo prilagajanja mest na podnebne spremembe	problem so evropski razpisi, ki imajo svojo dinamiko, zaradi česar nekaterih inštrumentov sploh ne moremo izbrati	problem slabih projektov je v naročanju projektov s strani občin
lahko pričakujemo še hujše dogodke, problem so vhodni podatki o padavinah	vodarjev je premalo, stroka je bila v prejšnjih letih zapostavljena	v svetu za obnovo smo se trudili a nismo uspeli doseči ničesar	vse gradbene jame v Ljubljani so izkopane do parcelnih meja	ljudje ne marajo rešitev, ki so bile izbrane na natečaju
na naravnih temeljčje rešitve pridejo v konflikt z urejanjem prostora	stroka ni kriva, temveč zdesetkana	veliko posegov delanih kot vdki, ta rešitev ni vzdržna	pogovarjati se moramo o bistveni stvari, to je prostorsko načrtovanje	po preteklem letu od poplav nimamo strateškega pristopa za porečja
potrebne so celovite rešitve	energetiki ugotavljajo kako zgostiti poselitve da bo energetska učinkovita	v mestih je vedno manj raščenege terena	do leta 2050 bo treba doseči ničelno rast stavbnih zemljišč	z ničelno rastjo bi bilo smiselno začeti že zdaj
	ko upravljamo z vodami, upravljamo z ljudmi	projektiranje in načrtovanje potrebujeta čas	v celem letu ni bilo premisleka o tem da je treba spremeniti prostorske akte	občinam je potrebno do določene mere odvzeti pravice za prostorsko načrtovanje
	problem je tudi zavračanje mnenj občinskih urbanistov na upravnih enotah	treba je delati timsko, država bi morala to zahtevati pri velikih posegih v prostor	postopek načrtovanja je zbirokratiziran	kar projektanti potrebujemo je stabilna predvidljiva zakonodaja
	kako ob urejanju vodotokov uskladiti 60 občin	kar imamo sedaj, je produkt trga	hierarhija občinskega urbanista ni primerna	če bi presegli razdrobljenost občin, bi bilo v ekipah več občinskih urbanistov
projektant mora na trgu preživeti	ljudje na trgu v boju kdo bo dal cenejšo ponudbo ne bodo dali dobrih rešitev	na zbornici zagotavljamo strokovnost, kakovost, neodvisnost	posamezniki so pripravljeni delati za nenormalno nizke cene	trg deluje dokler ponujamo enake storitve
		350 lokacij - še vedno ne vemo kje bodo te ljudje	izhodišče za iskanje lokacij je bilo ni vode, ni plazov, ni erozije	morda bodo zemljišča vseeno tam kjer je voda in graditi na drugačen način

k prostoru je treba pristopati celovito

strokovnjaki bi radi dobro delali in bili zato pošteno plačali

slabo projektno dokumentacijo je treba poslati na obe zbornici

zamenjati je treba mehanizme naročanja

najti je treba pot do ljudi

dokler ni strateških rešitev lahko delamo na podlagi izkušenj naših najboljših strokovnjakov

z ničelno rastjo bi bilo smiselno začeti že zdaj

občinam je potrebno do določene mere odvzeti pravice za prostorsko načrtovanje

kar projektanti potrebujemo je stabilna predvidljiva zakonodaja

tehnična pisarna bi morala biti pod nadzorom MNVP

trg deluje dokler ponujamo enake storitve

morda bodo zemljišča vseeno tam kjer je voda in graditi na drugačen način

med strokovnjaki je ogromno znanja, nimamo sogovornikov

stroki je treba dati večja pooblastila, večjo težo

naši strokovnjaki so v svetovnem vrhu, vprašanje je, kako so izbrani

prostorsko načrtovanje mora nazaj pod državni dežnik

dtp bi morala vsakega naučiti kako se to dela, pomagati in izobraževati

dvigniti nivo pn nad nivo občine

dvigniti je potrebno strokovnost

prostorsko planiranje ne sme biti tržna dejavnost

dobra projektna naloga reši večino problemov

člane, ki delajo slabe projekte, je potrebno sankcionirati

na USZ organiziral posvete, kaj in kateri lahko naredimo, ko se je vpostavljal svet za obnovo ustanovili operativno skupino, pripravljajo se tehnične smernice

kar vidiš v naravi preneši v tehnične rešitve

potrebna je aktivna zemljiška politika

KAKO NAPREJ

Za napredek na področju prostorskega načrtovanja in upravljanja z vodami je **nujno treba okrepiti sodelovanje med akterji** na konkretnih primerih (operativno) in v širšem kontekstu (preventivno).

Udeleženci so izpostavili potrebo po vzpostavitvi **bolj jasnih meril in pogojev za prostorsko načrtovanje in projektiranje ter tudi upravljanje vodnega in obvodnega prostora**, ki naj temeljijo na celoviti strategiji prostorskega razvoja posameznih porečij.

Z organizacijo dela in delovnih procesov ter različnimi metodami sodelovanja je treba **operativno izboljšati povezovanje strokovnjakov** (od državnih uradnikov do občinskih urbanistov, prostorskih načrtovalcev, projektantov in drugih) in to tako, da se v ta namen **zagotovi sredstva, znanje/kadre, prostor in čas**.

Za izboljšanje učinkov načrtovanja in izvajanja ukrepov poplavne varnosti je nujno treba **okrepiti sodelovanje z javnostjo**. Tako sanacija poplavne škode in nadomestne gradnje kot strateško odmikanje gradnje ob vodnega prostora in drugi ukrepi za zaščito pred poplavami prizadevajo javnost na različne načine in so učinkoviti sorazmerno s tem, koliko jih javnost razume in sprejema kot potrebne ter pri njihovem načrtovanju in izvajanju tudi sodeluje. Javnost sestavlja zelo širok spekter akterjev, od lastnikov, do lokalnih prebivalcev ter uporabnikov prostora in obiskovalcev, pa do zainteresirane civilne družbe, stroke in NVO z več področij.

Predlagano je bilo, da bi bilo treba okrepiti komunikacijo med občinami, državo in stroko, z namenom zmanjšanja razdrobljenosti in poenotenja pristopov k prostorskemu načrtovanju.

Poleg tega je nujno pospešiti **pripravo tehničnih smernic za sanacijo vodotokov in drugih ključnih infrastrukturnih ukrepov**. Država mora prevzeti aktivnejšo vlogo pri zagotavljanju ustreznih pogojev za delovanje strokovnjakov ter podpreti projekte, ki temeljijo na trajnostnih in dolgoročnih rešitvah. Pomembno je tudi, da se pri načrtovanju upošteva vpliv podnebnih sprememb in da se celovito pristopi k urejanju prostora, s poudarkom na varovanju naravnih virov. Poziv gre tudi k vzpostavitvi stabilnega zakonodajnega okvira.

V prihodnje bi bilo zelo dobrodošlo, da se načrtuje **redna strokovna srečanja interdisciplinarne mreže strokovnjakov**, ki bodo obravnavala aktualne probleme s področja prostorskega načrtovanja in projektiranja poplavne varnosti. Na Zboru je bil ponovno izražen poziv k **pripravi nove prostorske politike** za potrebe prilagajanja slovenskega sistema urejanja prostora in družbe na podnebne spremembe in druge izzive prihodnosti.

Tokratni dogodek je bil že peti Zbor ZAPS, ki je naslavljal probleme prostorskega načrtovanja. To kaže na obseg in raznolikost problemov, ki ga imamo na tem področju in ki so jih lanske poplave prinesle v ospredje. Pomembno je, da probleme odpiramo, se o njih odkrito pogovarjamo in iščemo predloge, ki bi vodile v boljše prostorske rešitve.